

Lina Misiuvienė
Jolita Šalomskienė
Dalia Švažienė

VADOVĖLIS

7

L I T E R A T Ū R A

| 1 DALIS

Gyvenimo prasmės ieškojimai

TURINYS

I TEMA. JAUNAS ŽMOGUS IEŠKO GYVENIMO PRASMĖS • 6

1 SKYRIUS. Jaunystės idealai • 8

1. Ko siekti jaunystėje? *Mykolo Kleopo Oginskio „Priesakai sūnui“* • 8
2. Kada „kiekvienoje kišenėj būna pavasarių šimtas“? *Kazio Binkio gyvenimas ir asmenybė* • 10
3. Koks atžalynas yra gražus? *Gerardas Binkis apie tėvą Kazį Binkį* • 14
4. Kas brandina jauną žmogų? *Kazio Binkio dramos „Atžalynas“ veikėjai* • 16
5. Kada pažįstame tikrąjį žmogaus veidą? *Dramatiška situacija „Atžalyne“* • 20
6. Kas lemia žmonių poelgius? *Kazio Binkio dramos „Atžalynas“ veikėjų vertybės* • 24
7. Kokios vertybės svarbios jaunam žmogui? *Aldonos Liobytės apsakymas „Sunki mama“* • 27

• 1 skyriaus apibendrinimas. Įsivertinimas • 34

2 SKYRIUS. Savo vietos tarp žmonių ieškojimas • 36

1. Kas nusako žmogaus vertę? *Vytauto Mačernio gyvenimas ir asmenybė* • 36
2. Kas padeda pažinti asmenybę? *Vytauto Mačernio laiškai* • 40
3. Kodėl reikalingi bendraminčiai? *Vytauto Mačernio „Jų buvo daug. Geri draugai. Visi jauni ir drąsūs“* • 45
4. Kaip rasti savo kelią? *Vytauto Mačernio laiškas Danguolei Jackeivičiūtei* • 50
5. Koks gyvenimas yra vertingas? *Vytauto Mačernio „Mes nežinome...“, „Trioletai“* • 53
6. Ko trokšta žmogus? *Vytauto Mačernio „Pavargimas“, „Į viršūnes“* • 57
7. Kodėl gyvenimas kupinas įtampos? *Selmos Lagerlof romanas „Portugalijos karalius“* • 61

• 2 skyriaus apibendrinimas. Įsivertinimas • 73

3 SKYRIUS. Žmonių savitarpio santykiai ir įsipareigojimai • 77

1. Kaip pasaka padeda kalbėti apie rimtus dalykus? *Antuano de Sent Egziuperi „Mažasis princas“* • 77
2. Kodėl žmogui svarbi vaikystė? *„Mažojo princo“ pasakotojas, vertybių samprata* • 80
3. Kokia gyvenimo prasmės paslaptis? *„Mažojo princo“ planetos* • 85
4. Ką žmogui reiškia draugas? *„Mažojo princo“ idėja* • 91
5. Kiek kiekvienas žmogus panašus į mažąjį princą? *Samprotaujamasis rašinys „Aš ir mažasis princas“* • 95
6. Kodėl svarbus žmogaus dvasinis pasaulis? *Sauliaus Šaltenio apsakymas „Amžinai žaliuojantis klevas“* • 99

• I temos apibendrinimas. Įsivertinimas • 102

II TEMA. TAUTOSAKOS IR TRADICIJŲ TĘSTINUMAS • 106

1 SKYRIUS. Dainos reikšmė žmogaus ir bendruomenės gyvenime • 108

1. Kodėl žmonės dainuoja? *Mintys apie dainavimo svarbą* • 108
2. Nuo ko priklauso gyvybė Žemėje? *„Saulala, motula, užtekėk, užtekėk“.*
Simbolinės rato reikšmės • 111
3. Kaip palengvinti rūpesčius? *„Vai ir atbėga baikštus elnelis“.* *Kalėdinių dainų simbolika* • 114
4. Kas atjaunina sielą? *„Supkit meskit mane jauną“.* *Velykų sūpuoklinės dainos* • 118
5. Kuo svarbios tradicijos? *„Kupolėle, kas tavo skynė“.* *Joninių papročiai* • 122
6. Kam skiriami gražiausi jausmai? *„Aš atsisakiau savo močiutei“, „Vai, žydėk, žydėk, sausa obelėle“, „Beauštanti aušružėlė“, „Aš išdainavau“.* *Vestuvinių dainų prasmė ir simbolika* • 126
7. Kaip praskaidrinti kasdienybę? *„Rūta žalioj“.* *Darbo dainų pasaulis ir žmogus* • 132
8. Apie ką norisi dainuoti? *„Bėkit, bareliai“, „Pūtė vėjas“.* *Senojo pasaulio vertybių atsivėrimas* • 136

• 1 skyriaus apibendrinimas. Įsivertinimas • 140

2 SKYRIUS. Tautosakos gyvybingumas šiandien • 142

1. Kodėl liaudies daina turi išlikti? *Folkroko grupė „Atalyja“, postfolkloro grupė „Kūlgrinda“* • 144
2. Kuo remiantis kuriama šiuolaikinė kultūra? *Liaudies dainos šiandien* • 147
3. Kada liaudies dainos tampa įkvėpimo šaltiniu? *Kūrybinių darbų pristatymas* • 150
4. Kas sieja poeziją ir tautosaką? *Marcelijaus Martinaičio „Padainuok man“* • 151

• II temos apibendrinimas. Įsivertinimas • 154

PRIEDAI

- Privalomų ir rekomenduojamų perskaityti kūrinių sąrašas pagal Lietuvos kalbos ir literatūros pagrindinio ugdymo bendrąją programą • 156
- Kaip skaityti • 157
- Pristatau pasirinktą knygą • 159
- Išminties skrynelė • 161
- Literatūros šaltinių sąrašas • 173
- Iliustracijų šaltiniai • 174

Sveiki, Mokiniai!

Jūsų rankose vadovėlis „Literatūra 7“, kurį sudaro dvi dalys. Kiekviena dalis susideda iš dviejų temų. 1 dalies temos – JAUNAS ŽMOGUS IEŠKO GYVENIMO PRASMĖS ir TAUTOSAKOS IR TRADICIJŲ TĘSTINUMAS, 2 dalies – LAISVĖS GYNIMAS ir KELIŅĖS ATVERIA AKIRAČIUS. Temos dar skaidomos į skyrius, kuriuose privalomi kūriniai, kontekstiniai tekstai nagrinėjami pagal teminius aspektus. Juos nurodo skyrių pavadinimai.

Ši išsami įvadinė atlanka pristato vadovėlio struktūrines dalis: kaip sudaryta tema, skyrius, pamoka. Taip pat joje nurodytos pamokos veiklos, užduotys, įsivertinimą žymintys sutartiniai ženklai ir jų paaiškinimai. Sužinosite, kaip įsivertinsite baigę skyrių ar temą, kuo remsitės skaitydami ir analizuodami pasirinktą knygą, kur ieškoti jums parengtos teorinės pagalbos.

Linkime įdėmiai skaityti ir analizuoti tekstus, dėl to vadovėlyje pateikėme daug patrauklių, šiuolaikiškų užduočių. Tikimės, kad tai padės jums atskleisti sudėtingą literatūros kūrinį ir kūrėjų pasaulį, suvokti svarbiausias, tikrąsias vertybes, atrasti savo žmogiškąją ir istorinę tapatybę. Galbūt kūrinių veikėjai primins jus pačius, o veikėjų istorijos padės tinkamai pasielgti patekus į panašias gyvenimiškas situacijas.

Auteurs

Temos atlankoje sužinosite, ko mokysitės kiekvieną pamoką, kokius privalomus ir papildomus tekstus skaitysite, ko sieksite. Rasite sąvokų, kurias išmoksite skaitydami ir tyrinėdami tekstus, priminimą, kokiais būdais galite skaityti ir nagrinėti tekstus.

Pamokos tema

Čia rasite klausimų, citatų, aspektų diskusijai duota tema.

Pagal skaitymo tikslą ir teksto žanrą pasirinkite tinkamą skaitymo būdą (žr. *Kaip skaityti*, p. 157–158). Prieš pagrindinį tekstą pateiktį klausimai nurodys, į ką atkreipti dėmesį skaitant.

5. Kiek kiekvienas žmogus panašus į mažąjį princą? *Samprotaujamasis rašinys „Aš ir mažasis princas“*

ITEMA

ĮŽVELK

Antanas de Sent Egižperis – ir išradėjas, ir variklių žinovas, ir natūralių skydžių tobulintojas. Mielėse už plunksnų būdavo rušonėjimo mašinėlė, kartais tekstus įkalbėdavo į diktofoną.¹

Taip, spėjai, kompiuteriai jam būtų tikės, patikės.

Ir žaidimais, jo gėra, būtų prikirus patraukė. Ne tik tokie, kuriuos mūštinė mariošė. Neja ir *Marše dabar kas nors džiaugsmingai sako: bum, žemietis, numušiau tave, bum?*

Už ką?

Gal Tu, bičiuli, šią knygą dyvyršikiai įvelk, nakčia į dangų pažūrėsi įeškodamas ten žvaigždžių?

Gal Tu, nuo dangaus apsigavęs, knygų prisiskaitęs, *Mažąjį princą*, žvaigždės sūnų ar karalių Motiejuką, o gal Nilių ant žaidimo Martyno spąsų, gal dar ką nors, iš knygų atėjusį, kompiuterio žaidimuose apgyvendinusi?

Tikriausiai Tu.

Gintarė Adamaitytė

- Prisimink ir atpažink knygų herojus, paminėtos ištraukoje. Kokių tai knygų veikėjai?
- Kaip jie susiję su mažuoju princu ir kodėl būtent jį autorė siūlo apgyvendinti kompiuteriniuose žaidimuose?
- Pasirink iliustraciją. Kokių mintčių į ją kelia? Kas, tavo manymu, ją sieja su pamokos tema. Kiek kiekvienas žmogus panašus į mažąjį princą?

SKAITYK IR SUKOVK (Kaip skaityti, p. 157–158)

- Perskaityk Gintarės Adamaitytės knygą, *Spamuotos iškasos* ištrauką apie „Mažąjo princą“ autorį.
- Perašyk paskutinį sakinį ir savais žodžiais išpletoj mintį 2–3 sakinius, kaip jaustumeisi, jei būtum Antanas de Sent Egižperis. (Atkreipk dėmesį, kad jam buvo tik devyneri, kai paliko namus.)

Antanas neturėjo suaugti. Dėja, kilmingos šeimos vaikams nelemta užsiūbinti namuose: jau 1909 m. Antanas ir jo jaunesnės brolės Fransuza palekta palies paaukštinę, jie mokyklės ten, kur mokyklė jų tėvas – *jeizuitų* kolegė Le Manse.

Turtingi tėvai iš savo vaikais karčiai elgijosi žiauriai: išstumia iš namų dar paaugulius. Jei mokyklais, tokiais tolimas nuo gimtinės, apie santykius su bendraklasiais retas žmogus – *ypat jaunesnis* – saugoję gerus prisiminimus. Nepasitaip, to derėjo vaikais išsiųsti, sakyti, išmesti apsilpinknavusius paukštukus iš lizdų.

Lietuvos taip daryti neįprasta.

Kol kas.

Kazim, gerai laikyti vaiką prie savęs ar...?

NAGRINĖK

A

- Prisistatę namie užpildytą lentelę – gražias, jautrias, suprantamas, išgyventas, artimas mintis ir jų komentarus.

¹ Diktofonas – aparatas, įrašantis žono nars kalbą, perrašantis, pokalbį; vėliau įrašą galima išskaityti, uvalyti.
² Jeizuitas (pagal Jeizus vardą) – jeizuitų ordino (katolikos šventųjų bendruomenės) narys.

Atlikdami užduotis gilinsitės į kūrybinių pasaulių, atrasite naujų sąvokų, būdų, kaip suprasti ar kurti tekstą.

I TEMA. JAUNAS ŽMOGUS IEŠKO GYVENIMO PRASMĖS

► Savarankiškai skaityti ir suturtu būdu pristatyti (p. 159–160) pasirinktą knygą.

I SKYRIUS. Jaunystės idealai

Tirinėsi:	Pasirinktu būdu (p. 157–158) skaitysi ir nagrinėsi:	Aikiškinsi ir mokysiesi:	Kursi:	Išvertinsi:
ko siekti jaunystėje; kada „kiekvienas iš mūsų“ pavairstys lėktuvą; kokią ateitį yra gražiau; kas brandina jauną žmogų; kada pažįtame tikrą žmogaus veltimą; kas lemia žmonių poelgius; kokios vertybės svarbios jaunam žmogui.	Mykolas Kleopas Oginskis „Prieasakų sūnų“; Kazio Binkio biografija, autobiografija, Gerardo Binkio prisiminimai apie tėvą; Kazio Binkio eilėraščių „Gulonis suaugęs baras pro freską“ (6 eilėraščių rinkinio „100 pavasarių“); pjėgę „Atžalynas“; Aldono Lėbys apsakymų „Sunki mama“.	- kas yra prieasakas; tema, pagrindinė mintis, kuo skiriasi biografinis ir autobiografinis; kokios yra literatūros rūšys (epas, lyrika, drama) ir žanrai; kas būdinga eilėraščių žmogui; kas yra metafora, kokie skiriamieji dramos požymiai; veikėjai, charakteriai; kas yra konfliktas, koloidija, monologas, dialogas, remarkos, kontekstas, vertybė; kokios yra služteto dalys; kas yra motyvas; - pidlyti citatų demoragą; kaipgi informaciją apie asmenybę, ją pristatyti, įvertinti draugų pasakojimą; nagrinėti eilėraščių, rikiuoli į skaityti; išeikti informaciją ir ją pristatyti; apibūdinti dramos veiksmo laiką, vietą, veikėjus, analizuoti jų tarpusavio ryšius; vertinti ir įgyti jų reikšmės vertybės; nagrinėti dramatišką situaciją, daryti išvadą; formuluoti kozinio temą, pagrindinę mintį; skaityti valdmenimis drama išbrauk, atkelti veikių emocijas, santykių; lyginti literatūros kūrinių ir spektaklių raišį pastatų; pasakyti savo nuomonę, teiginius pagrįsti tekstu pavyzdžiais ir citatomis.	prieasakus išuolaiakim jaunuo- ius ese pradėdamos nuo patikusios literatūros frazės; dvipusį demoragą; dramą keikdamas personažų aplinką; veiklio demoragą pastatę; Kazio Binkio pjesę „Atžalynas“ ir Aldono Lėbys apsakymą „Sunki mama“ veiklių vertybių priešinant; kaipgi demoragą – Kazio Binkio „Atžalynas“ su paliečiu tinklo „Facebook“ profilį.	ką gebi pasibaigus pamokai (1–2 ž.); per 1 skyriaus pamokas įgytas žinias ir gebei- mus (daigus skyrų).

II SKYRIUS. Savo vietos tarpo žmonių ieškojimas

Tirinėsi:	Pasirinktu būdu (p. 157–158) skaitysi ir nagrinėsi:	Aikiškinsi ir mokysiesi:	Kursi:	Išvertinsi:
kas nusako žmogaus vertę; kas padeda pažinti asmenybę; kodėl reikalingi bendradarbiai; kaip rasti savo kelią; kokią gyvenimą yra vertingas; ko trokšta žmogus; kodėl gyvenimas kupinas įtampos.	Vytauto Mačernio laiškų lietuokas; eilėraščių: „21 sonetas („Jėzuso sonetas“), „Savo siela, alikau kaip žvėl“, „Ka buvo daug, Geri dalyai. Vėl jaui ir drąsus“; „Meis neduome...“, „Trolietas“, „Pavargimas“; „Uvirimas“; Selmos Lagerlof romano „Portugalijos karalauš“ ištrauka.	- kas yra žarnas; sonetas; tyrinis subjektas, metafora; charakteristi- ka, eptetas, inersija; kontekstas, retorinė figura, strofa, alforamas; trietas; kas reikš potekste; kas būdinga egzistencializmui, koks yra egzistencializmo klausimas; kuo skiriasi advokatas nuo adresato; - aprašinti ir apibūdinti pateiktą tekstą; žanrus; kaipgi informaciją apie asmenybę; pagrįsti teigini, argumentuoti savo požiūrį; raišyti laišką; nagrinėti eilėraščių, aparti poezijos vaizdųaprašymą pasauj; lyrimo subjekto būseną, lyrinį ypatumą; rikiuoli skaityti; deklamuoti; reikšmės eilėraščių; aparti eilėraščių kalbinę raišką; diktuoti; reikšmės sukauptą informaciją kurti samprotuėjimą; pastatę; nurodyti svarbiausias kūrinio idėjas, aparti svarbiausius įvykius, veikėjus, jų problemas ir vertybes; lyginti su kitais kūriniais, dėti su asmenine patirtimi.	Vytauto Mačernio asmenybės portretas, remdamasis grafologų įvairiniais; dvišali apie savo gyvenimą; iliustruojant arba paverkšlęjį aritą; trietas; klasės projektas – internetinės enciklopedijos puslapi apie Vytautą Mačernį.	ką gebi pasibaigus pamokai (1–2 ž.); per 2 skyriaus pamokas įgytas žinias ir gebei- mus (daigus skyrų).

III SKYRIUS. Žmonių savitarpio santykiai ir įsipareigojimai

Tirinėsi:	Pasirinktu būdu (p. 157–158) skaitysi ir nagrinėsi:	Aikiškinsi ir mokysiesi:	Kursi:	Išvertinsi:
kodėl kas nors padeda kalbėti apie rimtus dalykus; kodėl žmogus svarbi svarbi; kokią gyvenimo prasmę pasiekti; ką žmogus reiškia draugui; kiek kiekvienas žmogus panašus į malųjį priegulį; kodėl svarbius žmogus dvasinis pasaulis.	Antano de Sent Egziuperio pasaką „Masizis priėjimas“; Sauliaus Salterio apsakymą „Amžinai žaliuojantis klevis“.	- kas būdinga epiniam kūriniai; pasakojimas, vieta, laikas, veikėjai, sluztetas; kuo skiriasi klasė nuo literatūros pasakos; kas būdinga lietuokiniui pasakui; kas yra dedikacija, kuo skiriasi samprotuėjimui pasakais nuo rikiuoli; - analizuoti epinį kūrinį; įgyti perkančiojo gyvenimo ir jo ekrav; analizę veikėjus, veiksmo vietą, laiką, įvykius; formuluoti autori- mentuotą išvadą; dėti kūrinių su gyvenimo įvykių, jo profesija bei izotizme aplinkbūmės; suvoki kūrinių vaizduojamus problemas, jų vertę; diskutuoti; pagrįsti savo nuomonę; apasakoti skaitytą tekstą; nuosavai tema; formuluoti pagrindinę mintį; raišyti samprotuėjimą; pastatę; raišyti samprotuėjimą; raišyti, įj redaguoti turinio, stiliaus, kalbinės raiškos aspektais; lyginti skirtingų kūrinių veikėjus.	kūrinįjį pasakojimą keikdamas dvišali; dvipusį demoragą; teksto tyrimą; pasirinkto pagrindinio veiklio laišką kito kūrinio veikliui.	ką gebi pasibaigus pamokai (1–2 ž.); pakartoti ir įvertinti per 1 temos pamokas įgytas žinias ir gebei- mus (daigus skyrų).

SUTARTINIAI ŽENKLAI

➤ INFORMACIJOS PAIEŠKA

IŽVELK SKAITYK IR SUVOK NAGRINĖK NERK KURK ATLIK PLĖSK AKIRATĮ ŽINYNAS PAKARTOJU IR ĮSIVERTINU KONTROLINIS ĮSIVERTINIMAS IŠMINTIES SKRYNELĖ PRIEDAI

Kaip skaityti

PRIEDAI

157

Skaityti balsu patariama, kai reikia:

- įvesti sunkiai suprantamą tekstą;
- mokytis skaityti alfaiki, tiriamą temą, intenciją;
- mokytis skaityti kalbos sąsają, pramonines vėliavas;
- formuoti skaitymo įgūdžius, kurių prireiks skaityti tyli.

Pagal L. Jurgelionaitės terminų žodyną. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2012, p. 181

Reikia skaityti patariama, kai reikia sklandiai perteikti poezijos, prozos, dramos tekstų prasmę. Reikia skaityti balsu svarbi yra **intencija** – mintimis ir jausmams perteikti reikalingas tam tikras balsų slankstys.

Kaip turėtum skaityti intenciją?

- **Pauzėmis** (*stotelėlių* *prasmę, sakinio galą ar vidurį*) išryškinti tai, kas svarbu, ką reikia įsiminti.
- **Kalbos tempu** (*stelsimę greitai*) sustoti, norint ką nors išryškinti, pabrėžti, išdėstyti tai, kas svarbiausia.
- **Loginiais ritmais** (*vienus ar kelias žodžius padėdama skaidriu centru*) išskirti mintims ar jausmams vietos.
- **Tempu** (*garsi atpažinti išryškinti žodžių prasmę, atskleisti autorinio sumanymą*).
- **Logine kalbos melodija**, kuri turėtų sklandyti sėkmingas, sužavėti sąjauką, giminingą melodiškai.
 - Tarku užbaigtiama frazė, ją anksčiau nuo tolėnes minties, todėl prieš taika einančio žodžio linkutais alėmus turėtum skambėti užbaigiamai.
- Kableliu sakiny susižabėjimai, todėl pakelti balsu intenciją, kad frazė dar nebaigta.
- Daugtesnis rodo nebaigti mintį, todėl balsu intenciją turėt ne kilti ar baigti, o pamažu išryškinti.
- Po daktuko kas nors atsidūma, tad balsu neįėjusi linkutais ar baigti, o pamažu auklėjimas.
- Klausutais rodo klausimą, nustebėjimą, tad išryškinti jai, ko klausima, kaskas paklausa.

mas.

- Skaiktuks rodo emociją, tad išryškinti jai, jos stiprumą balsu paklausa ir nuolūkesimas.

Reikia skaityti yra skaitymo forma, geriausiai perteikianti kalbos išėjimą turinti. Skaitytas tur žinoti, ką skaiko, kuo tikslu skaiko. Norint tai įgyvendinti, reikia gerai suprasti kalbą, atkurti jo vaizdus, išgirsti kalbos rykius, nuotaikas.

Pagal S. Stoningų elgij. Pramonijos, Gimi, žodžių slankstis, tekstui skirti. Sankta: Lietuva, 2004, p. 15–19

Priedai

159

Pristatau pasirinktą knygą

ĮVELK

Perskaityk išsirinktas šimtininkiaus savarankiškai skaitytos knygos mintis ir suformuluok jas siejant problemą knygai. Pakvies klasės draugus įsijungti į šią knygą, padiskutuoti.

PLESK AKIRAT!

1. **Pristatyk**, ką nauju sužinojai, patyrei perskaitęs knygą: kuo patvirtinai savo vaizduotę, kaip apgailėjai kitą.

2. **Rašykite perskaitę** (p. 157) [patpauskite] patikūsiu ištrauką.

3. **Klausydamasis** bendraklasių pristatymų žymėk patikūsiu mintis, pasispauskite įvertinti (7/9) temele, žr. p. apačioje.

NAGRINĖK

us. **Pasvarstyk** apie knygą, pristatę iš anksto parengtą ir užpildytą sąrašą požiūrį šiolektu klausimu.

Komentarai (kuo iš mintis man svarbi, neįkūnėjusi? Kokius klausimus kėlė?)

► Savarankiškai skaityti sutarų būdų pristatys (p. 159–160) pasirinkta knyga.

Testas kiekvieno skyriaus ir temos pabaigoje padės ne tik pakartoti, ko išmokote, bet ir įsivertinti. Mokslo metų pabaigoje (vadovėlio 2 dalyje) rasite pasiūlymą apmąstyti visų mokslo metų veiklą.

Pamokų užduotys pateikiamos sudėtingėjančia tvarka (A, B, C).

Papildomas užduotis
atliksite klasėje arba
namie. Čia rasite ir už-
duotį perskaityti tekstą,
kurį analizuosite kitą
pamoką.

Kiekvienos pamokos
pabaigoje rasite
žingsnelius įsivertinti.

Išminties skrynelė

PRIEDAI

Išminties skrynelė

Kaip pristatyti kūrinio veiklą ar asmenybę

Pildyk šaltinį ir kaupk informaciją.

Veikėjo / asmenybės vandas, pavardė				
Asmenybės vaidmuo kultūroje, literatūroje Veikėjo vaidmuo kūrinyje (pagrindinis, antraeilis; ką jis lemia, keičia)				
Ką veikė?	Ką kalbėjo, apie ką mąstė?	Ką jautė, išgyveno, patyrė?	Ką kit aplie ji sakė, rašė?	Kaip atrodė?
Sąkielių apibūdinama asmenybė, įvardijami ryškiausai, svarbiausi jos bruožai. Apibūdinamas veikėjas, nusako jo svarbiausią jo bruožą.				

GROŽINIS LITERATŪROS RŪŠYS

EPIKA

- Tai pasakojamieji (dažniau neiliumi) kūriniai.
- Epinėme kūrinyje gausu įvykių, jungiamų į grandinę, kurią sudaro įvyki pradžia, eiga su kulminaciniu momentu ir pabaiga.
- Įvykiuose dalyvauja veikėjai, kuriami jų portretai.
- Aplazoma veiksmo vieta, įvardijamas laikas.
- Vaidinajams pasauliui perteklia pasakotojas.
- Dabnesni epikos žanrai: romanas, apysaka, apsakymas, pasaka.

LYRIKA

- Tai jausmų, nuotaikų, išpačių, minčių raiškos kūriniai (dažniausiai eiluotai).
- Juose gali būti pasakojamo elementų, bet svarbiausia yra lyrinio subjekto išgyvenimai.
- Kalba turtinga meninės raiškos priemonių.
- Dabnesni lyrikos žanrai: eilėraštis, daina, sonetas, romansas, triolelas.

DRAMA

- Tai veiksmų, minčių kaitą atspindintis kūriniai (gali būti ir eiluotai, ir neiliumi), skirti vaidinti teatro scenoje.
- Kūrinio pradžioje pateikiamas veiklų sąrašas, jų apibūdinimas, nusakoma veiksmo vieta, laikas.
- Drama skirstoma į veiksmus, scenas.
- Dramoje nėra pasakotojo, o tiesiog vyksta veiksmas.
- Veiksmą lemia konfliktai.
- Pasakotojo funkcijų atlieka remarkos.
- Drama dialogo ir monologo forma.
- Dabnesni dramos žanrai: drama, pjesė, tragedija, komedija, tragikomdija.

PAKARTOJŲ IR ĮSIVERTINŲ

1. Prisimink ir užrašyk bent du Mykolo Kleopio priekasūnų, nurodyk jų _____ 2 taškai
- reikšmingumą. _____ 1 taškas
2. Kokį svarbiausią Kazio Binko asmenybės bruožą išskirtum? Kodėl? _____ 1 taškas
3. Nurodyk liotinius ir vidinius dramos požiūrius. _____ 2 taškai
4. Pasakyk Kazio Binko dramos „Atžalynas“ pagrindinę mintį. _____ 1 taškas
5. Kas sieja Kazio Binko dramos „Atžalynas“ ir Adonos Liobytės apsakymą „Šunki mama“? _____ 1 taškas
- pagrindinius veikėjus? _____ 1 taškas
6. Pateik pavyzdžių iš perskaitytų kūrinių apie tikrasias vertybes. _____ 1 taškas
7. Paaiškink, kaip supanti veikėjo charakterio raidę. Pateik perskaitytų kūrinių pavyzdžių. _____ 2 taškai

Taškai	Pažymys
10	10
9	9
8	8
7	7
6	6
5	5
4	4
3 ir mažiau	3

Baigėsi – būk! Sušukimės vadinasi arba omenamiesi plėkšniuoke.

NAGRINĖK

1. Kas ir kodėl išaukštinama pirmosio dviejose priekasuose? Paaišk. citatomis.
2. Kurios teksto vietos atskleidžia tave sąnarius su sūnumu? Kaip juos apibūdintum? Kodėl?
3. Dirbdami poromis suformuluokite teksto temą ir pagrindinę mintį. Galite remtis patarimais (p. 11).

ATLIK

1. Perskaityk visus Mykolo Kleopio Oginskio „Priesakus sūnui“.
2. Ar išuolinkam paagalui reikalingi patarimai, panašūs į pateikiamus „Priesakose sūnui“? Sukurk bent tris, kokios vertybės svarbos išuolinkamam jaunuoliui?
3. Atidžiai skaitydamas (p. 158) ir nagrinėdamas tekstą, pildyk dvipusį dienoraštį: vienoje pusėje rašyk patikulus mintis apie jauno žmogaus idealus, siekius, kitose – savo komentarus (p. 33). Sukaupotomis mintimis galėsi remtis samprotaudamas (I Tekstų tipai, p. 162).

ŽINYNAS

ČIAŠA – štai vieno teksto ištrauka kitame tekste.

Vertybės – tai tam tikros grupės dorovinės nuostatos, pagal kurias grupė gyvena, dirba, kuria siekia, valstybė ar organizacija.

Ar galu pamokai pasibaigus rikišais sakiniais atsakyti į šiuos klausimus?

1. • Kokią temą aptatam?
2. • Kokias sąvokas išaukštinkam?
3. • Kok liimokau atlikti?

3. • Kaip atakysiu į pamokos klausimą?

Formuluokiu ► pasiskine ► pagrindmą nagrinėjais tebeis.

I TEMA. JAUNAS ŽMOGUS IEŠKO GYVENIMO PRASMĖS

► Savarankiškai skaitysi ir sutartu būdu pristatysi (p. 159–160) pasirinktą knygą.

I SKYRIUS. Jaunystės idealai

Tyrinėsi:	Pasirinktu būdu (p. 157–158) skaitysi ir nagrinėsi:	Aiškinsiesi ir mokysiesi:	Kursi:	Įsivertinsi:
ko siekti jaunystėje; kada „kiekvienoje kišenėje pavasarių šimtas“; koks atžalynas yra gražus; kas brandina jauną žmogų; kada pažįstame tikrąjį žmogaus veidą; kas lemia žmonių poelgius; kokios vertybės svarbios jaunam žmogui.	Mykolo Kleopo Oginskio „Priesakus sūnui“; Kazio Binkio biografiją, autobiografiją, Gerardo Binkio prisiminimus apie tėvą; Kazio Binkio eilėraščių „Galvon suaugę baras profesoriai“ iš eilėraščių rinkinio „100 pavasarių“, pjesę „Atžalynas“ ; Aldonos Liobytės apsakymą „Sunki mama“.	kas yra priesakas; tema, pagrindinė mintis; kuo skiriasi biografi- ja nuo autobiografijos; kokios yra literatūros rūšys (epas, lyrika, drama) ir žanrai; kas būdinga eilėraščio žmogui; kas yra meta- fora; kokie skiriamieji dramos požymiai; veikėjai, charakteriai; kas yra konfliktas, kolizija, monologas, dialogas, remarkos, kontekstas, vertybė; kokios yra siužeto dalys; kas yra motyvas; pildyti citatų dienoraštį; kaupiti informaciją apie asmenybę, ją pristatyti, įvertinti draugų pasakojimą; nagrinėti eilėraščių, raiškiai jį skaityti; ieškoti informacijos ir ją pristatyti; apibūdinti dramos veiksmo laiką, vietą, veikėjus; analizuoti jų tarpusavio ryšius; ver- tinti ir lyginti jų reiškiamas vertybes; nagrinėti dramatišką situ- aciją, daryti išvadas; formuluoti kūrinio temą, pagrindinę mintį; skaityti vaidmenimis dramos ištrauką, atskleisti veikėjų emocijas, santykius; lyginti literatūros kūrinį ir spektaklį; rašyti pastraipą; pasakyti savo nuomonę, teiginius pagrįsti teksto pavyzdžiais ir citatomis.	priesakus šiuolaikiniam jaunuoi- liui; esė pradėdamas nuo patikusios literatūrinės frazės; dvipusį dienoraštį; dramą keisdamas personažų aplinką; veikėjo dienoraščio puslapį; Kazio Binkio pjesės „Atžalynas“ ir Aldonos Liobytės apsakymo „Sunki mama“ veikėjų vertybių priešpriešų ratą; klasės projektą – Kazio Binkio so- cialinio tinklo „Facebook“ profilį.	ką gebi pasibaigus pamokai (1–2–3); per 1 skyriaus pamokas įgytas žinias ir gebėji- mus (baigus skyrių).

II SKYRIUS. Savo vietos tarp žmonių ieškojimas

Tyrinėsi:	Pasirinktu būdu (p. 157–158) skaitysi ir nagrinėsi:	Aiškinsiesi ir mokysiesi:	Kursi:	Įsivertinsi:
kas nusako žmogaus vertę; kas padeda pažinti asmenybę; kodėl reikalingi bendraminčiai; kaip rasti savo kelią; koks gyvenimas yra vertingas; ko trokšta žmogus; kodėl gyvenimas kupinas įtampos.	Vytauto Mačernio laiškų ištraukas ; eilėraščius: 28 sonetą („Žiemos sonetai“), „Savo sielą, alkaną kaip žvėrį“, „ Jų buvo daug. Geri draugai. Visi jauni ir drąsūs “, „ Mes nežinome... “, „ Trioletas “, „ Pavargimas “, „ Į viršūnes “; Selmos Lagerliof romano „Portugalijos karalius“ ištraukas.	- kas yra žanras; sonetas; lyrinis subjektas, metafora; charakteristi- ka, epitetas, inversija, kontekstas, retorinė figūra, strofa; aforizmas; trioletas; ką reiškia potekstė; kas būdinga egzistencializmui, koks yra egzistencinis klausimas; kuo skiriasi adresantas nuo adresato; - atpažinti ir apibūdinti pateiktų tekstų žanrus; kaupiti informaciją apie asmenybę; pagrįsti teiginį, argumentuoti savo požiūrį; rašyti laišką; nagrinėti eilėraščių, aptarti poezijos vaizduojamąjį pasaulį, lyrinio subjekto būsenas, lyrinį vyksmą; raiškiai skaityti, dekla- muoti pasirinktą eilėraščių; aptarti eilėraščių kalbinę raišką; disku- tuoti; remdamasis sukaupta informacija kurti samprotaujamąjį pastraipą; nurodyti svarbiausias kūrinio idėjas, aptarti svarbiau- sius įvykius, veikėjus, jų problemas ir vertybes; lyginti su kitais kūriniais, sieti su asmenine patirtimi.	Vytauto Mačernio asmenybės portretą, remdamasis grafologų įžvalgomis; dvieilį apie savo gyvenimą; iliustraciją arba paveikslėlių seriją; trioletą; klasės projektą – internetinės enciklopedijos puslapį apie Vytautą Mačernį.	ką gebi pasibaigus pamokai (1–2–3); per 2 skyriaus pamokas įgytas žinias ir gebėji- mus (baigus skyrių).

III SKYRIUS. Žmonių savitarpio santykiai ir įsipareigojimai

Tyrinėsi:	Pasirinktu būdu (p. 157–158) skaitysi ir nagrinėsi:	Aiškinsiesi ir mokysiesi:	Kursi:	Įsivertinsi:
kodėl pasaka padeda kalbėti apie rimtus dalykus; kodėl žmogui svarbi vaikystė; kokia gyvenimo prasmės paslaptis; ką žmogui reiškia draugas; kiek kiekvienas žmogus panašus į mažąjį princą; kodėl svarbus žmogaus dvasinis pasaulis.	Antuano de Sent Egziuperi pasaką „Mažasis princas“ ; Sauliaus Šaltenio apsakymą „Amžinai žaliuojantis klevas“.	- kas būdinga epiniam kūrinui (pasakotojas, vieta, laikas, vei- kėjai, siužetas); kuo skiriasi liaudies pasaka nuo literatūrinės pasakos, kas būdinga filosofinei pasakai, kas yra dedikacija; kuo skiriasi samprotaujamoji pastraipa nuo rašinio; - analizuoti epinį kūrinį; lyginti perskaityto kūrinio ir jo ekrani- zacijos veikėjus, veiksmo vietą, laiką, įvykius; formuluoti argu- mentuotą išvadą; sieti kūrinį su autoriaus gyvenamuoju laiku, jo profesija bei istorinėmis aplinkybėmis; suvokti kūrinįje vaizduo- jamas problemas, jas aptarti; diskutuoti; pagrįsti savo nuomonę; atpasakoti skaitytą tekstą; nusakyti temą; formuluoti pagrindinę mintį; rašyti samprotaujamąjį pastraipą; rašyti samprotaujamąjį rašinį, jį redaguoti turinio, stiliaus, kalbinės raiškos aspektais; lyginti skirtingų kūrinų veikėjus.	kūrybinį pasakojimą keisdamas veikėją; dvipusį dienoraštį; teksto tęsinį; pasirinkto pagrindinio veikėjo laišką kito kūrinio veikėjui.	ką gebi pasibaigus pamokai (1–2–3); pakartosi ir įsivertinsi per I temos pamokas įgytas žinias ir gebėji- mus (baigus I temą).

2 SKYRIUS. Savo vietos tarp žmonių ieškojimas

1. Kas nusako žmogaus vertę? Vytauto Mačernio gyvenimas ir asmenybė

ĮŽVELK

„Sotus alkanas neužjaučia“, – sako liaudies išmintis.

- Paaiškink šį priežodį. Kokiose situacijose tiktų jį vartoti? Aptark žodžio *besotis* galimas reikšmės.
- Raiškiai perskaityk (p. 157) Vytauto Mačernio 28-ą sonetą („Žiemos sonetai“). Paaiškink, ką reiškia lyrinio subjekto (žr. „Žinyne“, p. 39) prisipažinimas „esu gyvenimo besotis“. Ko jis trokšta?

Vytautas Mačernis

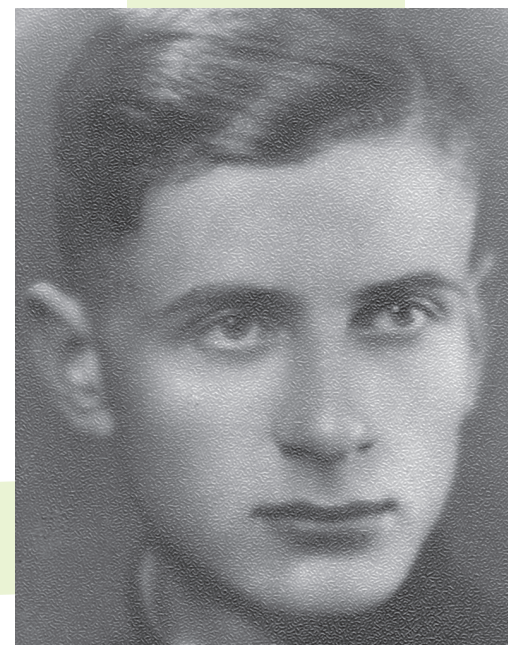
Norėčiau jums kaip knygą nuo pradžios atskleisti
Savo ir visą perskaityti ištisai.
Bet mano knygos puslapiai taip išsisklaistę:
Jos galo ir pradžios neberandu patsai.

Negaila jos... Ji nuobodi kaip visos knygos,
Gyvenimo rašytos žmogiškon širdin,
Ir ką paaiškins tie periodai nelygūs,
Ta jų gaida, kaskart vis krintanti žemyn.

Bet kas gi aš esu?.. Jūs norite žinoti...
– Turbūt kažkoks keistų troškimų lydinys, –
Ne vienas, į mane pažvelgęs, pasakys.

Taip! Trokštu – nes esu gyvenimo besotis –
Gyvent, gyvent, visus kaskart mylėt labiau,
Galbūt ir dar ko nors... Argi aš pats žinau...

Šašnelė, 1944.II.13

Vytautas Mačernis

Daugiau informacijos

➔ Vytautas Mačernis, www.saltiniai.info/index/details/1297

SKAITYK IR SUVOK (Kaip skaityti, p. 157–158)

Kuo domėjosi Vytautas Mačernis mokydamasis gimnazijoje ir būdamas studentas? Kaip tai apibūdina poetą?

➔ Rask internete (www.saltiniai.info) aktoriaus Andriaus Bialobžeskio skaitomą Vytauto Mačernio 12-ą sonetą („Rudens sonetai“).

1 tekstas

Vytautas Mačernis

Savo sielą, alkaną kaip žvėrį,
Maitinu geriausiais žemės vaisiais:
Mokslu ir menu; tegu ji gėris
Spalvomis ir tonais įkvėptaisiais.

Leidžiu jai ištvirkti ir atgailoti¹
Užsivilkus aštrią ašutinę²
Bet aš negaliu niekuo pasotinti
Tos panteros, alkanos, laukinės.

Kūno narve ji nervingai vaikšto,
Amžinybės sau kaip grobio geisdama.
Ilgis saulės nužertųjų aikščių.

Kur galėtų nemirtinga ir laisva
Meilės šoky suktis su dievais kartu.
Trypiant žiedus anemonų geltonų.

Šašnelė, 1943.X.27

2 tekstas

Vytautas Mačernis – vienas jauniausių literatūros klasikų, naujosios lietuvių poezijos pradininkas, vienas reikšmingiausių savo kartos poetų.

Gimė 1921 m. birželio 5 d. Šašnelėje, netoli Žemaičių Kalvarijos. Mokėsi Sedos progimnazijoje, Telšių gimnazijoje, ją baigė 1939 m. Tų pačių metų rudenį įstojo į Vytauto Didžiojo universiteto Teologijos ir filosofijos fakultetą. Studijavo anglų kalbą ir literatūrą. 1940 m. perėjo į Vilniaus universiteto Humanitarinių mokslų fakultetą. 1941 m. metė anglistiką ir iki pat universiteto uždarymo 1943 m. studijavo filosofiją. Vokiečiams uždarius Vilniaus universitetą, V. Mačernis grįžo į tėviškę. Ten gyvendamas kūrė eilėraščius ir laiškais siųsdavo draugams. Eilėraščius iš originalų persirašinėdavo kiti, nes V. Mačernio kūryba tuo metu buvo populiari tarp moksleivių, studentų, jaunosios inteligentijos. Taip poeto poezija rankraščiais ir nuorašais plačiai pasklido po Lietuvą dar jam gyvam esant. V. Mačernis žuvo prie Žemaičių Kalvarijos 1944 m. spalio 7 d. nuo atsitiktinės artilerijos sviedinio skeveldros. Palaidotas Šašnelėje.

V. Mačernis nespėjo išleisti nė vieno savo poezijos rinkinio. Vienintelis didesnės apimties visiškai baigtas poezijos ciklas „Vizijos“ pirmą kartą išleistas Rūmose 1947 m.

3 tekstas

Kiek pamenu, tuo metu, kai Vytautas mokėsi Telšių gimnazijoje, jam patiko Bernardo Brazdžionio poezija. Jis dar domėjosi J. Kossu-Aleksandravičiumi (J. Aisčiu), Antanu Miškinu. Man atrodo, kad pačiuose pirmuose Vytauto eilėraščiuose, išspausdintuose moksleivių spaudoje, šiek tiek ryškiau jaučiama B. Brazdžionio įtaka. Vytautas vertino ir gerbė V. Mykolaičio-Putino poeziją. Jis mėgdavo pabrėžti, kad atėjęs laikas lietuvių poezijoje sustiprėti gilesnei filosofinei tėkmei. Vytautas gana intensyviai skaitydavo filosofinius veikalus. Dažnai teigė, kad mažos tautos atstovui yra būtina mokėti kelias užsienio kalbas.

Ištrauka iš Eugenijaus Matuzevičiaus prisiminimų

4 tekstas

„Aš taip noriu tų eilėraščių, kaip trokštą vandens, aš be jų negaliu gyvent.“ (Vytautas Mačernis)

¹ Atgailoti – atgailauti.

² Ašutinė – atgailautojų seniau nešiotas drabužis iš ašutų (arklio uodegos ar karčių plaukų).

NAGRINĖK

A

1. Atpažink pateiktų tekstų žanrą. Užpildyk lentelę pagal pateiktą pavyzdį ir nusakyk aptartų žanrų skirtumus.

Žanras	Kas kalba?	Apie ką kalba?	Kaip kalba?	Kokiu tikslu kalba?
1. Sonetas (žr. „Žinyne“, p. 39)	Lyrinis subjektas	Apie savo vidinę būseną: jis trokšta mokslo ir meno.	Kalba vaizdingai: pavartoja pa-lyginimą (... <i>sielą, alkaną kaip žvėrį</i>), metaforą (<i>žemės vaisiai</i>).	Nori atskleisti savo išgyvenimus.

2. Rask ir užrašyk, kur ir ko mokėsi Vytautas Mačernis (2 tekstas). Nusibraižyk lentelę ir pradėk pildyti.

Vytautas Mačernis				
Naujosios lietuvių poezijos pradininkas				
Ką veikė?	Ką kalbėjo, apie ką mąstė?	Kuo domėjosi?	Ką kiti apie jį sakė, rašė?	Kaip atrodė?
Mokėsi Telšių gimnazijoje.	?	Mėgo svajoti, jautėsi vienišas.	Pasak Eugenijaus Matuzevičiaus, domėjosi Jono Aisčio, Antano Miškinio, Bernardo Brazdžionio, Vinco Mykolaičio-Putino kūryba.	?

3. Rask tekste, kaip Vytautas Mačernis argumentuoja būtinybę mokytis užsienio kalbų.

B

1. Ar pritarti teiginiui: „Mažos tautos atstovui yra būtina mokėti kelias užsienio kalbas“? Atsakymą gali rašyti formuluodamas sakinį pagal pateiktą pavyzdį.

Aš (ne)pritariu teiginiui (minčiai, idėjai) _____, nes _____ (pateik argumentų už arba prieš).

2. Eilėraščio lyrinis subjektas išgyvenimais dalijasi netikėtu būdu – įsmenina savo sielą. Kokius lyrinio subjekto jausmus ir mintis padeda atskleisti toks pasirinkimas?

C

1. Remdamasis perskaitytais tekstais atsakyk ir pagrįsk, kaip Vytautas Mačernis suprato gyvenimo prasmę:

Vytautui Mačerniui gyvenimas – tai _____.

2. Baik sakinį:

Vytauto Mačernio asmenybės bruožai geriausiai atsiskleidžia (atskleidžiami) _____

(nurodyk teksto žanrą), nes _____ (įvardyk priežastį).

NERK

Sukurk 60–80 žodžių samprotaujamąją (📖 *Tekstų tipai*, p. 162) pastraipą atsakydamas į klausimą: „Kaip supranti žmogaus vertę?“ Remkis perskaitytais tekstais. Prisimink pastraipos struktūrą (p. 26).

Vytauto Mačernio eilėraščio „Norėčiau jums kaip knygą nuo pradžios atskleisti“ (p. 36) lyrinis subjektas prisipažįsta: „esu gyvenimo besotis“. Šiame eilėraštyje žodžiu „besotis“ apibūdinamas žinių trokštantis, naujų potyrių ieškantis žmogus. Toks ir buvo poetas: _____.

ATLIK

1. Baik pildyti pradėtą (p. 38) lentelę apie Vytautą Mačernį: ką veikė? Ką kalbėjo, mąstė poetas? Ką kiti apie jį sakė?
2. Pradėk pildyti dvipusį dienoraštį.

Mintis, padariusi įspūdį	Apie ką privertė susimąstyti ši mintis?
--------------------------	---

3. ➤ **Klasės projektas.** Remdamiesi informacija, pateikta:

www.saltiniai.info,
www.tekstai.lt/
http://macernio.landyne.lt/
ir kitais šaltiniais parenkite internetinės enciklopedijos (pavyzdžiui, „Vikipedijos“) puslapį apie Vytautą Mačernį.

Vytautas Mačernis

Gimė: _____
Mirė: _____
Tėvas: _____
Motina: _____
Veikla: _____
Biografija
Kūryba, jos bruožai
Asmenybė
Amžininkų liudijimai
Išlikę dokumentai
Šaltiniai
Nuorodos

ŽINYNAS

Lyrinis „aš“, arba lyrinis subjektas, eilėraščio žmogus, – kalbantysis, kurio emociniai išgyvenimai atskleidžiami eilėraštyje.

Sámprotavimas – tai savo minčių tėkmės atskleidimas žodžiais, keliant klausimų, aiškinant kodėl ar įrodinėjant teiginius.

Sonėtas – lyrikos žanras. Šis griežtos formos 14 eilučių eilėraštis būna itališkasis (pradininkas F. Petrarka) ir angliškas (pradininkas V. Šekspyras). Itališkąjį sonetą sudaro 2 ketureiliai ir 2 trieiliai, o šekspyriškąjį – 3 ketureiliai ir 1 dveilis. Soneto ketureiliai dažniausiai būna aprašomojo arba pasakojamojo, o trieiliai ir dveiliai – apibendrinamojo, filosofinio pobūdžio. Eilutės paprastai rimuotos.

Žánras – meno kūrinių skirstymo pagal sandaros ypatybes vienetą.

Ar galiu pamokai pasibaigus rišliais sakiniais atsakyti į šiuos klausimus?

1

- Kokią temą aptariau?

2

- Kokias sąvokas išsiaiškinau?
- Ką išmokau atlikti?

3

- Kaip atsakysiu į pamokos klausimą? Formuluoju teiginį ► paaiškinu ► pagrindžiu nagrinėtais tekstais.

2. Kodėl žmogui svarbi vaikystė? „Mažajo princo“ pasakotojas, vertybių samprata

ĮŽVELK

Antuanas de Sent Egziuperi savo knygą „Mažasis princas“ paskyrė draugui Leonui Vertui, bet ne kaip suaugusiam asmeniui, o kaip mažam berniukui.

- Kokią perkeltinę prasmę dedikacijoje įgauna vaiko sąvoka?
- Kam iš tikrųjų skiriama knyga?

Dedikacijoje (žr. „Žinyne“, p. 84) rašytojas sako: „Visi suaugusieji kadaise buvo vaikai. Deja, tai prisimena tik nedaugelis.“

- Kokia dedikacijoje pavartoto įterpinio *deja* paskirtis? Kas yra priešinama knygos dedikacijos citatoje? Kodėl, anot autoriaus, vaikystę reikėtų branginti, ją atsiminti?

SKAITYK IR SUVOK (Kaip skaityti, p. 157–158)

1. Raiškiai perskaityk „Mažajo princo“ ištraukas.
2. Kas pasakoja istoriją? Koks požiūris į suaugusiuosius atskleidžiamas?

Antuanas de Sent Egziuperi

Mažasis princas

Ištraukos

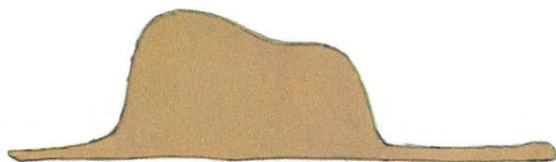
I

Kartą, kai man buvo šešeri, knygoje apie pirmąją girį, pavadintoje „Šiaip pasakojimai“, pamačiau nuostabų paveikslėlį. Ten buvo nupieštas smauglys, ryjantis kažkokį žvėrį. Štai to piešinio kopija.

Knygoje buvo parašyta: „Smaugliai praryja visą savo auką nekramtydami, užtat jie negali nė krustelėti ir pusę metų miega jų virškindami.“

Tada daug mąsčiau apie džiunglių nuotykius ir galiausiai spalvotu pieštuku man pavyko nupaišyti savo pirmąjį piešinį. Piešinį numeris 1. Jis atrodė taip:

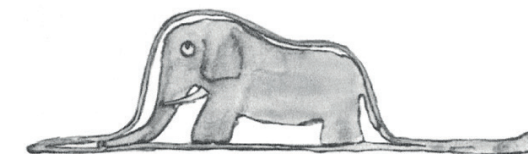

Savo šedevrą parodžiau suaugusiems žmonėms ir paklausiau, ar jiems mano piešinys baisus.

Jie atsakė:

– Kodėl skrybėlė turėtų būti baisi?

Bet aš buvau nupiešęs ne skrybėlę, o smauglį, kuris virškina dramblių. Tada nupiešiau vidų, kad suaugusieji galėtų suprasti. Jiems visada reikia paaiškinti. Mano piešinys numeris 2 atrodė taip:

Suaugusieji man patarė nepiešti smauglių nei iš išorės, nei iš vidaus, o verčiau domėtis geografija, istorija, aritmetika ir gramatika. Todėl būdamas šešerių atsisakiau puikios dailininko karjeros. Patyręs nesėkmę su piešiniu numeris 1 ir numeris 2, labai nusiminiau. Suaugusieji niekad nieko nesupranta patys, o vaikams pabosta visą laiką jiems aiškinti ir aiškinti... <...>

Per savo gyvenimą man teko be galo daug bendrauti su begale rimtų žmonių. Aš ilgai gyvenau tarp suaugusiųjų. Prisižiūrėjau į juos iš labai arti, bet mano nuomonė apie juos ne kažki kiek pagerėjo.

Kai sutikdavau suaugusįjį, kuris man atrodydavo truputį nuovokesnis¹ už kitus, išbandydavau jį savo piešiniu numeris 1, kurį išsaugojau. Norėdavau sužinoti, ar tas žmogus iš tikrųjų ką nutuokia. Bet visada išgirdavau tą patį atsakymą: „Tai skrybėlė.“ Todėl daugiau nebesikalbėdavau su juo nei apie smauglius, nei apie pirmąsias girias, nei apie žvaigždes. Nusileisdavau iki jo lygio, ir mudu šnekėdavomės apie bridžą², golfą, politiką ir kaklaraiščius. Ir tas suaugėlis būdavo labai laimingas susipažinęs su tokiu protingu žmogumi...

II

<...> Bet staiga prisiminęs, kad mokykloje man daugiausia teko mokytis geografijos, istorijos, aritmetikos ir gramatikos, mažyliui atsikirtau (net piktokai), kad nemoku piešti.

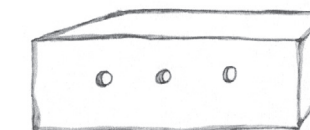
Jis atsakė:

– Nesvarbu. Nupiešk man avelę.

Kadangi niekad nebuvau piešęs jokios avelės, nupiešiau jam vieną iš dviejų piešinėlių, kurie man išeidavo: smauglį iš išorės. Ir labai nustebau, kai mažylis sušuko:

– Ne! Ne! Nenoriu dramblio smauglyje! Smauglys labai pavojingas, o dramblys labai gremėzdiškas³. Ten, kur aš gyvenu, viskas labai maža. Aš noriu avelės. Nupiešk man avelę. <...>

Tada, praradęs kantrybę – mat norėjau kuo greičiau pradėti ardyti variklį, – pakeverzojau štai tokį piešinį:

Ir pareiškiau:

– Tai dėžė. Avelė, kurios tu nori, viduj.

Tačiau labai nustebau pamatęs, kad staiga mano jaunojo teisėjo veidas nušvito:

– Kaip tik tokios aš ir norėjau! <...>

¹ Nuovokesnis – sumanesnis, gudresnis.

² Bridžas – kortų lošimas.

³ Gremėzdiškas – labai didelis.